

באתגליא, אתחייב בנפשיה, (טז) דאיהו קטיל גרמיה וכו', כתיב כו ויסגר ה' בעדו, דלא יתחוי קמי מחבלא ולא ישלוט עליה מלאך המות כז.

ז, א ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה: (יג) א"ר שמעון אמאי בכלהו אלהים והכא ה' וכו', שמא עלאה דרחמי, אלא רזא איהו דאוליפנא, לאו אורח ארעא לקבלא אתתא אושפיזא בהדה אלא ברשו דבעלה, אוף הכי נח בעא לאעלא בתיבותא וכו' ולא הוה יאות עד דבעלה דתיבה יהב ליה רשו לאעלאה דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התבה וכו' וכן אוליפנא דלית ליה רשו לאושפיזא למיעל לביתא אלא ברשו בעלה מאריה דביתא וכו', ת"ח מה כתיב כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, מכאן אוליפנא, דלא יקבל בר נש אושפיזא בביתיה (יז), אי איהו חשיד דאיהו חייבא, הה"ד בא אתה וכל ביתך אל התבה בגין, כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ואוליפנא, דאי לא יהיב ליה רשו לכל אינון דאתיין עמיה, לא ייעול לביתא, הה"ד בא אתה וכל ביתך, לכלא יהיב רשותא למיעל כח.

מראה מקומות

כו בראשית ז טז. כז ו' ויקהל קצו ע"ב; קצו, ע"א. כח ו' נח טו, ע"א.

ביאור

ויסגור ה' בעדו שלא יתראה לפני המשחית ולא ישלוט עליו מלאך המות. (יג) א"ר שמעון למה בכל הפרשה כתוב אלהים שהוא דין ופה שם הויה שהוא שם העלין של רחמים, אלא הוא סוד שלמדנו אין דרך שאשה בעלת הבית תקבל אורח לביתה אלא ברשות בעלה וכן פה נח רצה ליכנס להתיבה ולא היה נכון עד שבעל התיבה נתן לו רשות שהוא הקבי"ה בשם הויה דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התיבה, וכן למדנו שאין רשות להאורח ליכנס להבית אלא ברשות בעלה אדון הבית, בא וראה להכנס.

קבל רבה (י, י)

ו דָּבַר אַחֵר, אִם רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עֲלֶיךָ. מְדַבֵּר בְּנֹחַ. יִסְכְּנס אֶל הַתֵּבָה בְּרִשׁוֹת וַיֵּצֵא בְּרִשׁוֹת. נִכְנס בְּרִשׁוֹת מִיָּנִין, (בראשית ז א) בֵּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה. וַיֵּצֵא בְּרִשׁוֹת מִיָּנִין, (שם ח טז) צֵא מִן הַתֵּבָה אַתָּה וְגו'.

קצאה אביאור פז"ו (י, י)

אספר אל חוק אחד מהנהגותיו. פעם אחת בהיותו בדרך, ולן אצל איש ישר הולך. בערב נתן הבעה"ב לפניו לאכול, והפצירו לאכול. וישם בפיו והקיאן כי נתקלקלה אצטומכתו. ויבא בעה"ב ומצא הקערה שלימה כבתחילה, ויפצר אותו עוד הפעם, ויחל לאכול והקיאן שוב. ועשה כן ג' או ד' פעמים. ושאל אותו אחד מגדולי תלמידיו המפורסמים שהיו עמו בדרך, מדוע מצער נפשו כאשר לא תוכל שאת אותו העת לאכול, והשיב הלא ארז"ל [פסחים פו, ב] כל מה שאומר לך בעה"ב עשה וככל מקום שנאמר עשה אפילו בדברי סופרים, שיעורו לקיים עד שתצא נפשו, כי הוא אדוניך והשתחוי לו: